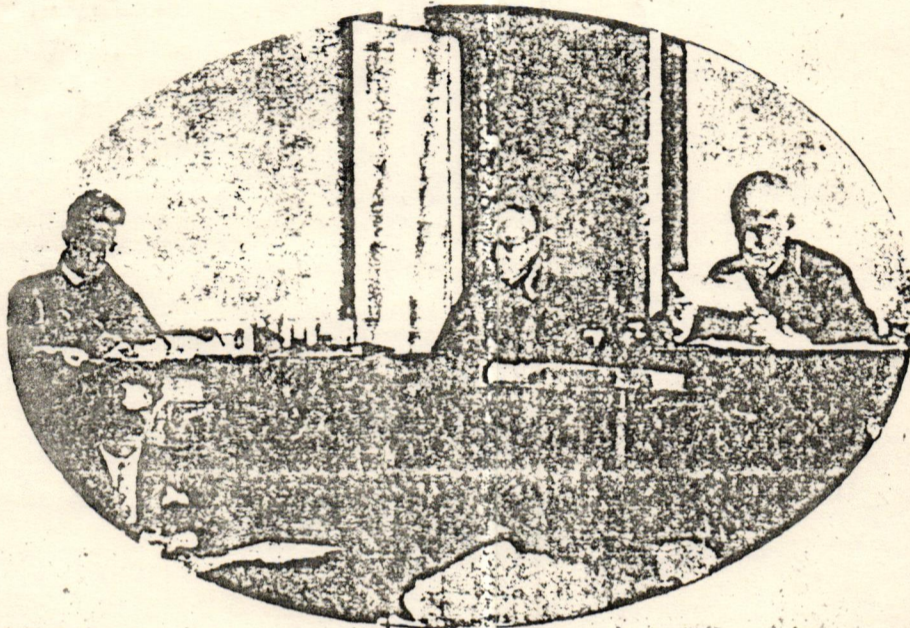


Komünistlerin muhakemesine dün başlandı

Dün Mahkeme salonu hıncahınç dolu idi. Maznunlar esasen beklendiği gibi kâmilen cürümlerini inkâr etmekte ve polisteki ifadelerini, dayak ve işkence tesirile verdiklerini iddia etmektedirler.

Doktor Hikmet Bey Komünizmi nasıl telâkki ediyormuş ?...

Kararnamede Komünist maznunlarının ceza kanununun 147 ve 171 inci maddelerile tecziyeleri isteniyor



Maznunları muhakeme eden Ağırceza heyeti

Dün şehrimiz Ağırceza Mahkemesinde komünist maznunları hakkındaki muhakemeye başlanmıştır.

Komünistler 35 kişi olduğundan muhakemeleri için mahkeme salonunda serkalâde tedbirler alınmıştır. Saat 9,30 da mahkeme kapısının önünde kalabalık bir halk kitlesi toplanmıştı. Gazeteciler, fotoğrafçılar da orada idiler.

Saat 9,45 te Mahkeme Heyeti makamını işgal etti, maznunlar da iki kafile halinde getirilerek yerlerine oturdular.

Etraf jandarma neferlerinin muhafazasında idi. Ondan sonra saatin içeri bırakıldı. Kadın, erkek gençlerden mürekkep kalabalık bir halk kitlesi içeri doldu. Bunların arasında musavi kadın ve erkekleri de vardı.

Gazete fotoğrafçılar muhtelif vaziyette resimler çektiler. Maznunların elbiseleşi şıktı, aralarında kravatsız kimse yoktu.

Dr. Hikmet bey yakasına kırmızı renkte bir karafil takmıştı. Elinde gazeteler ve bir de kitap tutuyordu. Gayet sakin görünüyordu. Diğer maznunlardan bazılarında cüz'i heyecan görünüyordu.

Dr. Hikmet bey arada bir mürekkepli kalem ile bir defterin kenarına bazı şeyler yazıyordu.

İddia makamında Müddei Umumi Muavini Ali Rıza bey bulunmakta idi.

Dr. Hikmet bey 27 yaşında ve İstipli olduğuna, İstanbul Tıp Fakültesinde stajyer olarak çalıştığını, Avrupada tahsil etmemiş olduğunu söyleye-

Mahkeme Heyeti maznunların hüviyetlerini tesbit ettikten sonra Niko Senkeviç, Baytar Mehmet ve Nedim namında üç firari komünist hakkında mühlet kararı verildi, sonra da Müstantik kararname okundu.

Kararnamede İcra Vekilleri Heyetini iskat için aralarında ittifak yapmakla maznun bu otuz beş kişinin Türk ceza kanununun 147 ve 171 inci maddeleri mucibince muhakemeleri isteniyordu.

Gizli teşkilât yaparak İcra Vekilleri Heyeti hakkında halka nefret telkinine kalkıştıkları, hükümeti iskata teşvikatta buldukları, fakat icraata geçemeyerek yakalandıkları izah ediliyor, Kız oğlu Ali namındaki maznunun

Kızıl Yıldız, Komünist gazeteleri tab'edilmiş, dağıtılmış.

Koço; Rusyaya gitmiş, orada Komünist mektebinde bir sene tahsil görmüş, avdet etmiş. İstanbulda komünistler (Merkez Teşkilâtı) İzmirde de (Vilâyet teşkilâtı) varmış. İzmir teşkilâtını Ahmet Kaya, Muallim Nuri, Ragıp, Nazillili Sükrü idare etmekte imiş. İstanbulda da merkez teşkilâtında da Troçki Mehmet, Manuşafman varmış.

Kararnamede bunlar bütün tafsilâtile gösteriliyor, maznunların Türk ceza kanununun 147 ve 171 inci maddeleri mucibince muhakemeleri ve tecziyeleri isteniyordu.

Davanın teşrihi

Kararname okunduktan sonra Müddeiumumi Ali Rıza bey davayı teşrih etmiştir. Maruzatının kısmatını söyleyen müddeiumumi; bazı şahısların gayesiz, şursuz bir şekilde sordettikleri komünizmin fikirlerinin efkârı umumiyeyi celboylemekte olduğunu, macera arkasından koşan ve mahkeme huzurunda bulunan bu şahısların kullandıkları vesaitle kenilerini mücrim vaziyetine soktuklarını söyleyerek demiştir ki:

— Komünizmi hâkim yapmak için esrarongiz bir tarzda ve esrarongiz vesaitle çalışmışlardır.

Müddeiumumi, çalınan bir Keçi yüzünden denize atılan beyannamelerden ip ucunu elde eden polisin tahkikatı neticesinde delil meydana çıkardığını ve bu davanın meydana geldiğini söylemiştir. Sözüne devam ederek demiştir ki:

— Davanın mahiyeti ve esası nedir? Bir noktayı kemali ehemmiyetle arz etmek isterim.

Her hangi bir vatandaş içtihadından ve mesleğinden dolayı mes'ul tutulamaz. Türk

Geza Kanununun 171 ve 147 inci maddeleri

171 inci madde :

125, 128, 146, 147, 149, 156 inci maddelerde yazılı cürümlerden birini veya bazılarını hususi vasıtalarla işlemek üzere bir kaç kişi aralarında gizlice ittifak ederlerse bunlardan her biri aşağıda yazılı cezaları görür.

1 — Yukarıdaki fıkrada yazılı ittifak 126, 128, 156 inci maddelerde yazılı cürümlerin yapılmasına dair ise sekiz seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükm olunur.

2 — Bu ittifak 146, 147 inci maddelerde gösterilen

rek muhtelif zamanlarda kaç defa mahkûm olduğunu şu suretle anlattı:

— Bir defa Ankara İstiklâl Mahkemesi tarafından mahkûm edildim. 341 senesinde idi, 10 sene hapse mahkûm

olduğum için birine mütalâkâ ise dört seneden on iki seneye ve 149 uncu maddede gösterilen cürümlerin icrasına ait ise üç seneden yedi seneye kadar ağır hapis cezası verilir. Cürüm icrasına ve kanuni takibata başlanmazdan evvel bu ittifaktan çekilenler ceza görmezler.

147 inci madde:

Türkiye Cumhuriyeti icra vekilleri heyeti cebren iskat veya vazife görmekten cebren men edenlerle bunları teşvik eyleyenlere idam cezası hükm olunur.

yangın yerinde bir Keçi çaldığı bir sırada yakalandığı, karakola götürülürken üzerindeki komünist beyannamelerini denize atmağa teşebbüs ettiği zikrediliyordu.

Ahmet Kaya ile diğer maz-



Dr. Hikmet bey arada bir mürekkepli kalem ile bir defterin kenarına bazı şeyler yazıyordu.

Iddia makamında Müddei Umumî Muavini Ali Rıza bey bulunmakta idi.

İsticvap

Mahkeme Reisi Yakup Rasim bey maznunları isticvaba başladı. Evvelâ hüviyetleri birer birer tesbit edildi.

Ahmet Kaya efendi İsmet paşa mahallesinde Makara sokagında oturduğunu, evli olduğunu, tahsilinin iptidai derecede bulunduğunu söyledi.

«Noyy» ahtnamelerinin yeniden tetkiki ve akalliyetlerin ekseriyetlerine ilhâk Avrupa haritasını yâğbaştan tanzim etmek gibi muazzam bir mes'eledir. Galiplerin vesait ile halletmekten her vakit ictinap edecekleri bir davadır. Aşikârdır ki silâh ile teessüs eden bir vaziyet, ancak silâhla yıkılabilir.

Cihan sulhunu ilhâl ve hatta Mister Makdonaldın dedîği gibi tehdit eden mes'elelerden biri de budur. Müstakbel bir Avrupa harbinin amillerinden birinin bu akalliyetler işi olduğu hakikatini bu defada sarahatle görmekteyiz.

Izmir Meb'usu

26. 6. 1929. Enver Ar



Dün mahkemede hazır bulunan maznunlardan bir grup

[Birinci sırada ve en sağdaki Dr. Hikmet beydir.]

edildim, Türk Ceza Kanunu mucibince bu cezanın müddeti 24 saata indirildi, serbest bırakıldım.

927 senesinde İstanbul Ağırceza Mahkemesinde 1 ay hapse 928 de de iki ay hapse mahkûm olmuşum. Bir de buraya getirildim. Şimdi de huzurumuzda bulunuyorum.

Hüviyetlerinin tesbiti esnasında komünistlerin çoğunun tahsilleri noksan, bütün amelîleri oldukları anlaşılmı.

nunların evlerinde tabariyat yapılarak beyannameler bulunmuş, (Kızıl parti) namıyla bir gazete elde edilmiş, İzmirin muhtelif yerlerine beyannameler atılmış, gazete idarehanelerine şapkave harf inkilâbı aleyhinde yazılmış beyannameler bırakılmış, Kemerde iç amele vagonuna beyannameler atılmış. (Bir Mayıs Amele Bayramı) için hazırlıklar yapılmış, İzmir ve İstanbulda muhtelif zamanlarda içtimalar yapılmış.

iyi bozaçak şeyler olmamalıdır. Olursa cürüm teşkil eder. Tekrar ediyorum. Bu gaye için meşru vesaitle çalışmak lâzımdır, halbuki maznunlar esrarengiz bir vaziyette çalışmışlardır, kanunu ceza tehdidi ile men'ettiği işi irtikâp etmişlerdir.

Biz Komünizmi, komünistleri dava etmiyoruz, bu mahkeme onun için değildir, ortada yapılan cürümden dolaydır.

—Mahabud ikinci sayfada—

Her hangi bir vatandaş içtihadından ve mesleğinden dolayı mes'ul tutulamaz, Türk camiasında böyle vatandaşlara hürmet edilir. Bu kanaat ve efkârı siyasiyenin vücudunu temine çalışmakta da her kes serbestir.

Yalnız bu gaye için kullanılacak vesait nizam içtima-

28 K munistlerin muhakemesi

— Birinci sayfadan mahab —

Dava Dosyası içinde öyle-
beyannameler vardır ki muh-
teviyatı memlekette dini taassu-
bu, yobaz zihniyotini kürekle-
lemektedir. Őapka ve yeni
harfler gibi tecedd tk r hare-
ketlere karşı dar düŐünceli bir
kısım halkın dar fikirlerinden
istifade ederek bazı hareketler
tevlit etmek d Ő n lm Ő tir.

Gene (Kıvılcım) isminde bir
gazete vardır ki muhteviyatı
fevkal de ehemmiyetle nazari
dikkate almak icap eder.

Maznunlar İera Vekilleri
Heyetini iskat için ittifak et-
miŐler, fakat hareketleri iskat
derecesine kadar ilerleyeme-
miŐ, meydana çıkarılmıŐtır.
Maznunların 171 inci madde
mucibince muhakemeleri ile
cezalarının tayinini isterim.

Bundan sonra maznunlar
bire bir istievaba baŐlan-
mıŐtır.  gleye kadar Ahmet
Kaya ve Nazillili Őükri  fen-
diler istievap edilmiş,  gleden
sonrakilerle beraber yalnız 16
kişinin ifadeleri alınabilmiŐ-
tir. M tebakisinin muhakeme-
leri bugün olacaktır.

Ahmet Kaya ne diyor ?

Ahmet Kaya efendi; Reisin
sorduğu snaller üzerine demiş-
tir ki:

— Bana isnadatta bulunul-

Ali, Enver, Bulgaristanlı
Ahmet ve Ahmet Kaya  fen-
diler mahalledeki kahvede top-
lanır, bahçede g r Ő rlermiŐ.

Bir gece Ahmet Kaya, ame-
lenin  ekdiği cefadan bahs et-
miŐ, aldığı az para ile ge ine-
mediklerini söylemiŐ, bazı
kimselerinde günde yüzlerce
lira kazandığını, ameleninde
bu parayı kazanacağı vaktin
geleceğini söylemiŐ.

Ali; bu vaktin ne zaman
geleceğini sorunca (görürsün)
cevabını almıŐ.

Dayak mı yemiş ?

Ahmet Kaya; evelce polise
ve m stantiklikde söylediği
bu sözlerin dayak ve iŐken e
ile kendisine kabul ettirildiği-
ni, bu meselelerde hiÇ al kası
bulunduğını söylemiştir.

Polis tarafından evinde ya-
pılan teharriyatta bulunmuş
olan beyannameyi; park civa-
rında bulduğunu, bir defter
Őeklinde olduğu için okumak
 zere alarak cebine attığını,
fakat sonra okumağa vakit
bulamadığını, polislerin onu
bulduklarını ifade etmiştir.

Daha sonra Nazillili Őükri
ile m vacehesine ait evrak
okundu. Gazete idarehanele-
(Kadın veerkoki,  i'er birleşiniz!)
serlevhali beyannameleri Ah-
met Kaya'nın attığı bunda itie

Üzerleri kan içinde, ayakları
Şişmiş, taniyor musun, diyor-
lardı. Mecburen Evet diyor-
dum.

İfadesi okundu, İzmir K -
munist teŐkilatı hücreler halin-
de idare edilmekte imiş, her
hücrenin merkezle m nase-
bettar bir  zası bulunuyor, di-
Đerleri merkez  zasını tanı-
mıyormuŐ.

Őükri b nuda inkâr etti.
saat 12 yi ge diği için mahke-
me  gleden sonray kaldı.

İkinci Celse

 gleden sonra ikinci celse-
nin akdinden evel salon gene
lebalep dolmuŐtu. Hey'eti ba-
kime makamını işgal edince
Őükri'nin ifadeleri okundu.
Őükri bu ifadelerinde b tin
ef'al ve harekatını sarahatle
itiraf ediyor, batta daha evel
bunları huk mete haber ver-
meğe teşebbüs etmiş olduğu-
nu, fakat Ahmet Kaya'nın
kendisini ölüm ile tehdit etti-
Đinden korktuğunu söyle-
yor ve M ddeiumumilikte
Alınan ifadesinde, sual sorul-
madan 'bu cihet  le müphem-
dir', 'burasını de söyleyeyim'
diyerek itirafatını tafsil edi-
yordu.

İfadelerin okunması bitin-
ce Őükri inkârında ısrar ede-
rek:

leri bugün olacaktır.

Ahmet Kaya ne diyor ?

Ahmet Kaya efendi; Reisin sorduğu sualler üzerine demiştir ki:

— Bana isnadatta bulunulmuştur. Ramazanda İstanbul'a gitmiştim. Ben konduracıydım. Kondura dikmeğe mahsus makinam vardır, makineye zumba alacaktım, aynı zamanda bende sinir hastalığı vardı, onu tedavi ettirmek isteyordum. Nazillili Şükrü İstanbul'da Haydar paşa Hastanesinde Doktor Hikmet beyi tanıyordum, ona gitmemi söyledi. Ben de İstanbul'a gidince kendisini gördüm. Tedavi için bana yardım etmesini rica ettim. Yardımda bulundu.

Niçin gitmiş?

Reis — Doktor Hikmet bey necidir?

— Hastane asistanı idi.

— Neden hastaneye doğrudan doğruya müracaat etmedinde doktor Hikmet beyi aradın?

— Daha iyi tedavi ederler diye.. Tedavi edildim, avdet ettim. Komünist teşkilâtı ile alakam yoktur.

Bundan sonra Ahmet Kaya'nın Müstantiklikte ve Polis Müdiriyyetinde Müddeiumumî

Hasan Safittin beyin buzunda vermiş olduğu ifadeleri okundu. Bu ifadelerde Ahmet Kaya'nın; koyu bir komünist olduğu, İzmir (Vilâyet Komünist Teşkilâtı) nın başında bulunduğu, beyannameler tahlil ettikleri, şehrin muhtelif yerlerine atıkları, İstanbul'a gidip Dr. Hikmet beyle görüştüğü ve onun tavsiyesile saatçi Nikoya gittiği, oradan beyanname ve talimatnameler alıp İzmir'e getirdiği haber veriliyor idi.

Bir gün Ahmet Kaya efendinin evinde komünistler toplanarak bezanname tab'ına karar vermişler, Marangoz Hilmi bir beyanname müsveddesi hazırlanmış, bunda inkilâp aleyhinde bazı şeyler varmış, Arkadaşları itiraz edince Hilmi:

— Merkezi Umuminin arzusu böyledir, böyle yazacağız demiş, öyle yazılmış ve şapograf ile tab'edilmiş.

Şapograf makinası Rağıp Şükrü ve Ahmet Kaya'nın verdikleri para para ile satın alınmış. Bir gece Ahmet Kaya, Hilmi, Şükrü ve daha bazı komünistler önde ve arkada gideler polis ve bekçileri tarasut ederek İzmirin muhtem bir kısmını dolağına, beyannameleri atmışlar, beyannamelerden bir kısmını Kız oğlu Aliye vermiş, oda urbu dağıtmış tevat etmiş.

bulduklarını ifade etmiştir. Daha sonra Nazillili Şükrü ile müvacehesine ait evrak okundu. Gazete idarehanelerine (Kadın veerkeki,çi'er birleşiniz!) serlevhali beyannameleri Ahmet Kaya'nın attığı bunda itiraz ediliyordu.

Ahmet Kaya, bunun da dayakla kendisine kabul ettirildiğini söylemiştir.

Şükrü ne deyor?

Daha sonra Nazillili Şükrü'nün isticvabına başlandı. Şükrü gözleri hasta olduğundan gözlük kullanan kısa boylu bir çocuktur. Kendisi demirci çıracıdır. Deyor ki:

— Polisler beni tevkif ettikleri zaman Ahmet Kaya efendiyi karşıma çıkardılar, baktım, yüzü gözleri içinde, ayakları şişmiş, çokluklu değneği ile yürüyebiliyordu. Saçları perişan bir halde idi. Çok dayak yemiş olduğum anladım. Beni tanımadığı halde dayak zoru ile tanıdığını söyleyordü. Doktor Hikmet beyi tanıyordum. Bir ramazanda ustam Rağıp efendi ile İstanbul'a gitmiştim. Rağıp efendi; beni kendisiyle tanıştırdı, rahatsızdım muayene ettirdi, tedavisinden faide gördüm.

Mahkeme Reisi komünistlik

bakındaki düşüncelerini sordu, Şükrü dedi ki:

— Beni Komünist diye madem ki karşınıza bir mücrim olarak getirdiler, artık bu düşüncelerden uzaklaşırım. Halbuki komünistliğin bir cürüm olmadığını zannediyordum.

Reis — Komünizm nedir?

— Amele sınıfının menfaatlerini müdafaa eden bir ilimdir, iktisadi bir felsefedir.

Reis — Tahsilin az... Bunu sana kim öğretti?

— Yavuz kütüphanesinden (İktisadi Kanunlar) diye bir kitap almıştım. Oorada okudum. Öksüzlere, hastalara, işçilere yardım etmek, Mektepler açmak, onlara bakmak, sendikalar tesis etmek... Komünizm budur.

Reis: öksüz ve hastaların şimdi de bakılmakta olduğunu söyleyerek isticvaba devam etmiştir.

Şükrü:

— Ben demokrasi prensiplerini ve gayelerini öğrenmek istediğim gibi bu mes'ele ile de meşgul olmak isterdim, fakat madem ki bu müsaade bahşedilmeyormuş, bundan sonra alakadar olmam.

Reis — Sen İzmirde (gençler komitesi) ne dahil imişsin?

— Hayır. Bundan yalandır, polisde dayakla kabul ettirilen sözlerdir. Kuruma tanınmadığını katıncalar getiriyorlardı.

madan bu cihet ole müphemdir, «burasını de söyleyeyim» diyerek itirafatını tafsil ediyordu.

Ifadelerin okunması bitince Şükrü inkârında ısrar ederek:

— Onbir gün Polis Müdiriyyetinde kaldım, çekmediğim işkence kalmadı. bunlar benim hafızama sığmayacak şeylerdir, dedi.

Daha sonra küçük Hilminin isticvabına geçilmiş, Hilmi ayağa kalkar kalkmaz:

— Hiç bir şeyden haberim yok. Hiç bir şey bilmeyorum. bütün bu sorduğunuz sualleri polisten sorunuz demiş ve verdiği ifadelere karşı ne diyeceği sorulunca:

— Bunları ben söylemedim, Müstantik beye sorunuz, o yazdı cevabını vermiştir.

İstanbuldan getirilen komünistlerden Doktor Hikmet beyde isticvabında, komünizme dair kısmen izahat verdi ve Türk ceza kanunu ile teşkilât esası kanununda komünizme ait hiçbir madde olmadığını söyledi. Bütün tahkikat evrakının bir cihaz halinde olan polis teşkilâtı tarafından tanzim edilmiş olduğunu söyleyerek dedi ki:

— Maznunları dinlediniz,

tahkikat evrakında görülen edebiyatı, bu kadar gürültülü ifadeyi kendilerinin veremediklerini gördünüz, binaenaleyh bunlar polis tarafından tazyik edilmiştir. Evelce İstanbul'da böyle olmamıştı idi.

Ben muhtelif kitaplar okudum, felsefi eserlerde komünizmi şöyle tarif ederler:

— Komünizm; Realizm demektir, oda; her şeyi açık görmek, perde arkasından görmemek demektir, Dünya da her şey hareket halindedir, seyir eder, tarihte mütemadi istihaleler, akışlar, inkilâplar geçirir, komünizm; yavaş yavaş değil, sıçrayarak, hamle ederek inkilâp yapar, hududu, gayesi yoktur.

Doktor Hikmet bey; komünizm hakkında daha pek çok izahat verdi. Müddeiumumî beyin davayı teşrih esnasında maznulara (Sergüzeşci) dedikinden dolayı teessirlerini arz ederek kendilerinin sergüzeşci olmadığını söyledi.

Ifadesinde zabıtaya tarizde bulunan noktalar bulunduğu için Müddeiumumî müdahale etti, sonra sıra ile Kanber oğlu Ali, Mustafa, Evvor, Bulgaristanlı Ahmet dinlendiler. Bunlar beyannameleri şehrin muhtelif yerlerine atmak için müdahale edilmişler. Hepsi de inkâr ettiler.

Daha sonra Marangoz Hilmi

kendisinin sabıkali bir komünist olarak tanınmış olduğundan böyle mes'elelerde din yakalandığını, böyle teşkilât alâkar olmadığını söylemiştir.

Beyannameleri duvara yapıştırırken yakalanan makineci Tefrikte bu beyannameleri yolda bulduğunu, bekçinin kendisini yakaladığını söylemiştir.

Beyannameleri teksir etmekten maznun Salamon, Hilmi kardeşi Nafiz, Bulgaristanlı Muhittin Ahmet Kaya kardeşi Yusuf evvelki ifadelerini dayakla sözlendirdiklerinden bahsederek teşkilâtla alakaları olmadığını söyledi.

İstanbulda Doyçe Bank murlarından olan Mançoş

kendisinin nazariyyatçı bir komünist olduğunu, fakat teşkilâtla alakası bulunmadığını söyledi. Komünizm hakkındaki düşüncelerini ilmi bir şekilde anlatmak için bir tercüman lüzum olduğunu ifade etti. Viyanada bulunduğu sırada komünizme ait tetebbüatta bulunduğunu, İstanbulda işkence ile ifade verdiğini söyledi.

Tütün amelesi olan ve İstanbulda merkezi umumî teşkilâtı azasından bulunan Troçki Mehmet; Reis beyin sözlerine evet ve hayır kelimeleriyle ayet kısa cevaplar verdi.

Dört senedenberi 8 defa tevkif edildiğini, daima berâet ettiğini, teşkilâtla alakası olmadığını, amele arkadaşlarının kendisine Troçki Mehmet namı verdiklerini, son zamanda İstanbulda iş bulamayınca Edirne'de kardeşinin yanına gittiğini, bir gece orada tevkif edildiğini söylemiştir.

Doktor Hikmet bey; tekrar kalkarak serbeet vaziyette mahkemelerine devam etmek için gayri mevkuuf olarak mahkemeye edilmeleri ve tecil kanunundan istifadelerini talep etmiştir. Müddeiumumî neticeye kadar mevkuuf mu. mahkemelerin tatavisiz, Hoy'eti Hakimoda esprelle karar vermiştir.

Muhakemeye bugün saat 9.00 dan itibaren devam edilecektir.